

Een Jaar van Gods Barmhartigheid

365 teksten uit de Traditie van de Kerk

Een Jaar van Gods Barmhartigheid

365 teksten uit de Traditie van de Kerk

13 grote christenen aan het woord

Samengesteld door Helen Opstal en Jeroen Smith pr.

ARCO REEKS 18

Inhoud

Inleiding		9
God is barmhartige liefde		9
Wat Gods barmhartigheid bewerkt		11
Een speciale tijd van Gods barmhartigheid		15
Een jaar van barmhartigheid – Hoe dit boekje te lezen		21
Maand	Teksten van	
Januari	Augustinus van Hippo (354 – 430)	27
Februari	Bernardus van Clairvaux (1090 – 1153)	38
Maart	Catharina van Siena (1347 – 1380)	53
April	Teresia van Avila (1515 – 1582)	70
Mei	Franciscus van Sales (1567 – 1622)	84
Juni	Pierre-Julien Eymard (1811 – 1868)	98
Juli	Thérèse van Lisieux (1873 – 1897)	109
Augustus	Faustina Kowalska (1905 – 1938)	120
September	Jozefmaria Escrivá de Balaguer (1902 – 1975)	132
Oktober	Marthe Robin (1902 – 1981)	145

November	Moeder Teresa (1910 – 1997)	157
December	Paus Johannes Paulus II (1920 – 2005)	167
De extra maand	Adrienne von Speyr (1902 – 1967)	183
Gebeden		200
Schietgebeden		200
Psalm 116		200
Lofzang van Maria - Magnificat		201
Litanie van Gods barmhartigheid		202
Uit het Getijdengebed		205
Tot Maria		207

Inleiding

God is barmhartige liefde

Paus Franciscus schrijft in zijn rondzendbrief, de bul *Misericordiae vultus - Het Gelaat van de barmhartigheid*: "Voor ons is het nodig voortdurend het mysterie van de barmhartigheid te overwegen. Het is een bron van vreugde, gemoedsrust en vrede. Het is de voorwaarde van ons heil. Barmhartigheid: het is het woord dat het mysterie van de allerheiligste Drie-eenheid openbaart. Barmhartigheid: het is de uiterste en hoogste daad waarmee God ons tegemoet komt. Barmhartigheid: het is de fundamentele wet die woont in het hart van iedere persoon, wanneer hij met oprechte ogen kijkt naar de broeder en zuster die hij ontmoet op zijn levensweg. Barmhartigheid: het is de weg die God en mens verenigt, omdat zij het hart opent voor de hoop voor altijd bemind te zijn ondanks de beperking door onze zonde."¹

God is de allerheiligste Drie-eenheid. De openbaring van deze werkelijkheid, geeft antwoorden aan het zoekende hart en verstand van de mens. God is niet één iemand, maar drie Personen. Hierdoor kunnen we begrijpen dat 'God liefde is' (1 Johannes 4,8 en 16). De drie Personen, Vader, Zoon en heilige Geest beminnen elkaar en ontvangen

1 De bul *Misericordiae vultus - Het Gelaat van de barmhartigheid* van 11 april 2015, nr. 2.

elkaars liefde. In God bestaat zo een eeuwig creatieve uitwisseling van wederkerige liefde. Binnen die liefde zijn hemel en aarde geschapen en werd de mens geschapen naar Gods beeld en gelijkenis. God heeft niet uit noodzaak of dwang geschapen, maar om in alle vrijheid aan de wederkerige liefde een nieuwe uitdruktingsvorm te geven. De mens is dus bedoeld om opgenomen te worden in die liefde tussen Vader, Zoon en Geest. Daarom is de mens geschapen met een vrije wil en is hij een door en door 'relationeel wezen'. Ons hart is gemaakt om bemind te worden en om te beminnen.

Tot hiertoe is er nog geen sprake geweest van barmhartigheid, maar wel van liefde. Is de eeuwige liefde tussen Vader, Zoon en Geest al barmhartige liefde? Of wordt zijn liefde pas 'barmhartig' na de zondeval? Gaat het dan om een liefde die de mens niet in de steek laat, maar komt redden? Lange tijd is Gods barmhartigheid inderdaad gezien als 'liefde die bereid is te vergeven'. Bij Augustinus, Bernardus en pater Eymard zullen we dat in deze bloemlezing tegenkomen. Langzaam wordt echter duidelijker dat de drie-ene Liefde wezenlijk een liefde is die geeft, die altijd weer geeft. We horen Thérèse van Lisieux zeggen: "Liefde is geven en wel zichzelf geven"².

2 Thérèse van Lisieux uit haar gedicht *Pourquoi je t'aime, O Marie!* van mei 1897, *Poésie* 54.22: *Aimer c'est tout donner et se donner soi-même.*

Barmhartigheid is dus een gevende liefde, die altijd meer geeft dan wij voor mogelijk houden! God gaf ons niet alleen Wet en Profeten, maar ook de Messias. God spreekt niet alleen tegen de mens, maar de Zoon is zelf mens geworden. Jezus is de Heer die geneest, duivels uitdrijft, doden opwekt, maar die ook aan een Kruis sterft en zelf de dood in gaat. En telkens geeft Hij meer. Hij verrijst uit de dood en is altijd bij ons. Alleen onzichtbaar onder ons verblijven was voor Hem niet genoeg. Hij maakte zichzelf ontmoetbaar in zijn Kerk, vooral in de Eucharistie. Jezus is niet alleen Rechter én Verlosser, maar ook de Voltooier van ons leven na onze dood door het geschenk van de loutering, als dat nodig is. Tenslotte is er de hemel met een delen in die eindeloos creatieve wederkerige liefde tussen Vader, Zoon en Geest. Altijd geeft God meer dan wij kunnen bedenken. Dat is zijn barmhartige liefde. Barmhartigheid is dus naast almacht, alwetendheid, rechtvaardigheid, heiligheid een wezenseigenschap van God. God is barmhartig.

Wat Gods barmhartigheid bewerkt

God houdt volkomen van iedere mens. Hij versnipperd zijn liefde niet over zoveel miljard mensen, ieder een beetje. Voor iedere mens heeft Hij een levensplan, een eigen roeping. Hij wil het beste uit ons naar boven halen en ons leiden op de weg van de heiligheid. Dat is niet alleen een

weg van humaan goed gedrag en goede werken, maar vooral een weg van een persoonlijke relatie met de Heer Jezus binnen de gemeenschap van zijn Kerk. Hij nodigt ons uit om met Hem die weg te gaan. Daarbij helpen het dagelijks bidden, de veelvuldige communie en een kerkelijk leven. Wanneer we Hem beter leren kennen zullen we ook zijn wil meer ontdekken, bij grote keuzen zoals die van onze roeping, maar ook bij de kleine stappen in ons dagelijks leven. Opnieuw luisteren we naar Thérèse: “De volmaaktheid bestaat erin de wil van God te doen en diegene te zijn die Hij wil dat we zijn.”³

Tot Gods barmhartigheid behoort zeker zijn eindeloze bereidheid om te vergeven. Maar zoals vooral Bernardus aangeeft, daarvoor is wel berouw nodig. Het beeld van een God of een Kerk die door middel van de biecht ‘eventjes’ vergeeft, zodat we kunnen blijven zondigen omdat we altijd weer kunnen gaan biechten, is een karikatuur. De biecht is een sacrament waarin Christus weliswaar ‘afrekent’ met de beleden zonden, maar Hij doet dit met het oog op de toekomstige weg. God vergeeft, maar wel om ons verder te laten groeien en juist niet om ons ‘onvolwassen’ te laten. Het gaat niet om een ‘laissez faire barmhartigheid’! Zijn barmhartigheid is naast een gevende liefde

3 Thérèse van Lisieux, *Mijn levensverhaal*, door pater Koen de Meester, Carmel-Edit 2001, A2v.

ook een eisende liefde, een veeleisende liefde, omdat God meer mogelijkheden in ons ziet dan wij in onszelf vermoeden. Augustinus spreekt van een “severa misericordia”, een strenge barmhartigheid⁴. Goede ouders verwennen hun kinderen niet, door ze alles maar meteen te geven waar ze om vragen (of zeuren), maar helpen hen om steeds volwassener te worden door hen te laten wachten en goed te kiezen. En katholieke volwassenheid wil zeggen, zelf geven alvorens te vragen, zelf als eerste barmhartig zijn alvorens dit van de ander te verwachten.

“Wees barmhartig zoals uw Vader barmhartig is”, zegt de Heer (Lucas 6,36). De Kerk helpt ons hierin door de werken van barmhartigheid. “De werken van barmhartigheid zijn daden van naastenliefde waardoor we de medemens te hulp komen in zijn lichamelijke en geestelijke noden. De lichamelijke werken van barmhartigheid zijn dan: de hongerigen spijzen, de vreemdelingen herbergen, de naakten kleden, de zieken en de gevangenen bezoeken, de doden begraven.”⁵ Deze lichamelijke werken zijn afgeleid van woorden van Jezus zelf uit de Bergrede (Matteüs 25,31 e.v.), waarin Hij ook zegt: “Al wat gij voor de minste der mijnen hebt gedaan, hebt gij voor Mij gedaan” (Matteüs 25,40). Uiteraard zegt Jezus

4 Augustinus, *Belijdenissen*, VIII.25.

5 *Catechismus van de Katholieke Kerk*, nrs. 2447.

hier niet, dat christen-zijn alleen bestaat uit het verrichten van deze werken van barmhartigheid voor de naaste. Vooraf aan het beminnen van de naaste, gaat het beminnen van God (zie Marcus 12,30). De barmhartigheidswerken zijn een onderdeel van het grotere geheel van onze directe persoonlijke relatie met de Heer. Zonder de wekelijkse Eucharistie zouden we overigens deze hoge lat van de werken van barmhartigheid niet eens kunnen halen. We zouden blijven steken in af ten toe iets goeds doen voor een ander vanuit onze christelijke normen. Moeder Teresa laat zien dat Jezus meer wil en ons tot meer aanzet.

Dit herkennen we ook in de geestelijke werken van barmhartigheid! "Onderricht geven, goede raad verstrekken, troost brengen en moed inspreken zijn geestelijke werken van barmhartigheid, evenals vergiffenis schenken en onrecht geduldig verdragen."⁶ Hier horen ook bij: de zondaars terechtwijzen en bidden voor levenden en doden. Benedictus voegt er in zijn Regel nog aan toe: nooit aan Gods barmhartigheid wanhopen⁷. Ook hiervoor is duidelijk, dat we dit alleen kunnen waarmaken vanuit onze verbondenheid met Jezus en met de hulp van de heilige Geest.

6 *Catechismus van de Katholieke Kerk*, nrs. 2447.

7 Zie voor alle geestelijke werken van barmhartigheid: *Leven vanuit het geloof, Katholieke catechismus voor volwassenen*, Deel 2, 1995, blz.65; Benedictus, *Regel voor monniken* 4.74.

Franciscus van Sales en Jozefmaria Escrivá zijn hierin de geduldige gidsen om ons telkens haalbare stapjes te laten zetten. We blijven niet dromen over grote daden, maar doen wat er nu gedaan kan worden. De werken van barmhartigheid zijn dus uiterst concreet.

Een speciale tijd van Gods barmhartigheid

Vanaf het begin van de Kerk leven christenen vanuit de barmhartigheid van God. Altijd hebben zij geweten, dat Christus' kruisdood een onuitputtelijke bron van vergeving is. De grote heiligen zijn daarbij doorgestoten tot het nog diepere van Gods liefde. God is niet alleen 'goed' voor ons, Hij is de goedheid zelf; Hij is niet alleen liefdevol voor ons, Hij is de liefde zelf. Hij zegt niet alleen van ons te houden, maar bewijst het. Franciscus van Assisi ontdekte deze barmhartige liefde in de Menswording van de Zoon, in zijn Kruis en eucharistische zelfgave. Kribbe, kruis en hostie, dat is Jezus in zijn volle liefde, daar is Hij het meest zichzelf. Teresa van Avila, Johannes van het Kruis, Vincentius a Paulo, Johannes de Deo en zoveel anderen zullen op hun eigen wijze deze bodemloze liefde ontdekken. Toch lijkt er een soort nieuwe sluis te zijn opengegaan aan het einde van de 19^e eeuw.

In verschijningen aan Margaretha Maria Alacoque (1647 - 1690) had Jezus gewezen op de liefde van zijn heilig Hart. De devotie tot het heilig Hart

groeide, maar toch waren de sporen van het jansenisme nog aanwezig met een grote angst voor doodzonde en de hel: God is een strenge straffende God. Barmhartigheid betekende dat God ons überhaupt nog duldde en door de genademiddelen van de Kerk wat soelaas gaf. Edelmoedige zielen durfden God te vragen zijn toorn op hen af te wentelen opdat anderen gered zouden worden. Dat waren de sporen uit het verleden. De 20^e eeuw diende zich aan. Niemand had toen kunnen vermoeden hoeveel deze eeuw van de mensheid zou vergen. Het verlichtingsdenken was immers optimistisch, want de mens zou steeds verstandiger, wijzer en zelfstandiger worden, zeker als het 'middeleeuwse geloof' uitgedoofd zou zijn. Inderdaad is er een ongekende vooruitgang geweest in die eeuw. Maar tegelijk is het de meest bloederige eeuw van heel de mensengeschiedenis geworden. De aantallen slachtoffers van dictaturen, oorlogen, kampen en aanslagen doen duizelen, miljoenen en miljoenen ...

Op de drempel naar deze eeuw heeft God op een nieuwe wijze zijn barmhartigheid laten schijnen. Hij heeft mensen gevonden die zich hebben laten omvormen tot herauten van zijn barmhartigheid. Mensen die in hun eigen leven steeds verder doordrongen in die liefde, soms langs de weg van de scrupules, altijd via de donkere nachten en het delen in Christus' weg van Kruis

en Verrijzenis. Men is geen heraut van Gods barmhartigheid door er alleen maar over te spreken! Thérèse van Lisieux (1873 - 1897) en haar autobiografie veroverden de harten van de gelovigen en de zoekende mensen in de eerste decennia van de 20e eeuw. Een van haar grote ontdekkingen was dat de gerechtigheid niet staat tegenover Gods barmhartigheid! God is liefde, barmhartige liefde. Zijn gerechtigheid, ja zelfs zijn toorn, worden geleid door zijn liefde. Het is alsof iedereen hunkerde naar deze herontdekking van het

wezenlijke van het Evangelie en van God zelf! Zuster Faustina (1905 - 1938) volgde daarop met de aansporingen van de Heer om de devotie tot de barmhartigheid te verspreiden en mensen aan te moedigen tot een eindeloos vertrouwen op zijn

liefde. Vooral de uiterst concrete vormen van de devotie (de afbeelding, de noveen, het rozenhoedje en het uur van barmhartigheid) zijn daarbij een grote hulp geweest voor zovelen. Tegelijkertijd leefde op de Athos in het Russisch-orthodoxe Panteleimonklooster de zachtmoedige monnik Siloean (1866 - 1938). Zijn geschriften hebben na zijn dood laten zien dat God ook daar een heraut heeft gevonden van zijn barmhartigheid. "Hoe groot, o barmhartige God, is uw liefde, uw liefde voor mij, zondaar. Gij openbaarde U aan mij, liet mij uw genade proeven, uw goedheid, uw erbarmen."⁸ De Tweede Wereldoorlog en de stalinistische kampen, het maoïsme, dictaturen, terugkerende oorlogen en sinds twee decennia het fenomeen van het terrorisme hebben het kwaad voortgezet. Ook is het verschil tussen de mensen groter geworden en leven meer mensen dan ooit in mensonwaardige omstandigheden, terwijl anderen hun 'paradijs op aarde' koesteren. Europa wil God vergeten en leeft alsof Hij niet bestaat. Generaties groeien op zonder enige innerlijke vorming, alleen met een drang naar meetellen, meedoen en hier-en-nu krijgen. Ze zijn er niet gelukkiger door geworden, integendeel. God heeft ons niet geschapen om niet in Hem te geloven. Hij heeft ons hart niet louter materieel of emotioneel bedoeld, maar vooral relationeel. Marthe

8 Katharina Beta, *Een vlam vervulde zijn hart. Het leven van Starets Siloean op de Athos*, Abdij Bethlehem, Bonheiden, 1988, 107.

Robin, Adrienne von Speyr en moeder Teresa laten ieder volgens hun eigen zending en charisma zien dat het enige antwoord op al deze noden de barmhartige liefde van God is.

We leven dus in een bijzondere periode van Gods barmhartigheid. Paus Johannes Paulus II, die om het zo te zeggen de Kerk én de wereld het nieuwe millennium binnengeleid heeft, is werkelijk de paus van de barmhartigheid. Niemand minder dan zijn opvolger paus Benedictus XVI bevestigt dat: "Het mysterie van Gods barmhartige liefde stond in het centrum van het pontificaat van mijn vereerde voorganger."⁹ Maar ook Benedictus XVI, deze 'kerkvader van onze tijd' heeft zelf telkens weer verwezen naar de barmhartigheid. "De kruisweg is de weg van barmhartigheid; barmhartigheid die een einde maakt aan het kwaad."¹⁰ Bij deze periode van barmhartigheid horen de eucharistische Aanbidding en de Nieuwe Evangelisatie. Aanbidding is ons plaatsen in de stralen van Jezus' barmhartigheid! Hij handelt en geeft, wij mogen ontvangen. Hier is eindelijk een plek in

9 Paus Benedictus XVI, Regina Caeli toespraak op 23 april 2006. Zie ook de studie en bloemlezing door Edith Olk, *Die Barmherzigkeit Gottes als zentrale Quelle des christlichen Lebens. Eine theologische Würdigung der Lehre von Papst Johannes Paul II*, EOS-Verlag St. Ottilien 2011 en Johannes Paul II, *Barmherzigkeit Gottes - Quelle der Hoffnung*, Johannes Verlag Einsiedeln, 2011.

10 Paus Benedictus XVI, Toespraak na de kruisweg bij het Colosseum op 14 april 2006.

deze jachtige wereld waar we kunnen 'zijn', zijn bij Hem, die waarachtig aanwezig is. Dit is als het ware onze ziel laten inademen. De Nieuwe Evangelisatie is de weg om uit te ademen: aan mensen die de liefde van de Heer en de volheid van de Kerk nog niet kennen, worden mogelijkheden geboden deze te verkennen. Laten we durven spreken over de liefde van de levende Heer. Paus Johannes Paulus II zei: "Zoek Jezus. Houd van Jezus en durf van Jezus te getuigen."¹¹

Paus Franciscus zet de ingeslagen weg van zijn voorgangers voort, met zijn eigen directe appellerende en bemoedigende stijl. Luisteren we nog naar enkele woorden uit *Het Gelaat van de barmhartigheid*: "De Kerk voelt sterk de behoefte de barmhartigheid van God te verkondigen. Haar leven is authentiek en geloofwaardig, wanneer zij van de barmhartigheid haar overtuigende boodschap maakt. Zij weet dat vooral op een ogenblik als het onze, dat vol grote verwachtingen en tegenstellingen is, haar eerste taak is allen binnen te leiden in het grote mysterie van de barmhartigheid van God door het gelaat van Christus te aanschouwen. De Kerk is als eerste geroepen waarachtige getuige te zijn van de barmhartigheid door haar te belijden en te beleven als middelpunt van de openbaring van Jezus Christus. Uit het hart van

11 Paus Johannes Paulus II op 8 november 1980 tot tienduizend schoolkinderen op het Sint Pietersplein.

de Drie-eenheid, uit het diepste van het mysterie van God ontspringt en vloeit onophoudelijk de grote stroom van de barmhartigheid. Deze bron zal nooit kunnen opdrogen, hoevelen er ook zijn die tot haar naderen. Telkens als iemand er behoefte aan zal hebben, zal hij tot haar kunnen komen, omdat de barmhartigheid van God eindeloos is. Zo ondoorgrondelijk is de diepte van het mysterie dat zij omgeeft, zo ondoorgrondelijk is de rijkdom die eruit voortkomt.”¹²

Een jaar van barmhartigheid - Hoe dit boekje te lezen

In deze bloemlezing zijn teksten gekozen uit de volheid van de katholieke Traditie. Natuurlijk missen we de nodige namen hierin! Efraïm de Syriër, Hildegard van Bingen, Thomas van Aquino, Franciscus en Clara, Bonaventura, Johannes van het Kruis, Thomas a Kempis, Louis Marie Grignon de Montfort, de pastoor van Ars, Bernadette, Newman, Elisabeth van de Drie-eenheid, Edward Poppe, Pater Pio, Marcel Van, Franciscus Van Thuan ... Genoeg om nóg een bloemlezing samen te stellen. Hier is gekozen voor stemmen uit de verschillende eeuwen, van mannen en vrouwen, bekend en minder bekend, van heiligen en (nog) niet-heiligverklaarden. Vooral leek het ons goed om mensen uit de 20^e eeuw aan het

12 *Misericordiae vultus*– *Het Gelaat van de barmhartigheid* van 11 april 2015, nr. 25.

woord te laten. Niet alleen om daardoor iets te laten zien van de nieuwe impuls van Gods barmhartigheid met andere accenten dan de eeuwen daarvoor, maar ook omdat we menen dat God deze mensen aan 'onze tijd' geschonken heeft.

Daarbij was het natuurlijk van belang dat de gekozen personen ook het nodige geschreven of gezegd zouden hebben over de barmhartigheid. Niet ieder van hen had de specifieke zending om een heraut van de barmhartigheid te zijn, maar elk van hen heeft Gods geduldige vergevende liefde persoonlijk leren kennen. Dus niet in elk citaat hoeft het woord 'barmhartigheid' voor te komen. We hebben vooral gezocht naar citaten die iets zeggen over Góds barmhartigheid voor ons! Dit boek is dus geen handboek met praktische tips voor de werken van barmhartigheid. Het gaat allereerst over Gods barmhartige liefde voor ons. Wanneer ons hart daar werkelijk door geraakt wordt, zoeken we vanzelf wegen om die liefde te kunnen beantwoorden en door te geven. Allereerst doen we dat natuurlijk door ons geloof, ons gebed, de veelvuldige en zeker wekelijkse communie, de biecht, het lezen van de Schrift, de devotie tot Maria en de heiligen, kortom alles wat voor de mensen die hier aan het woord komen zo vanzelfsprekend was. Daardoor zullen we eens te meer weten dat 'geloof zonder werken' dood is (vgl. Jacobus 2,17). De werken

van barmhartigheid dienen zich dan vanzelf aan. Dit boekje kan op 1 januari ter hand genomen worden en dan het hele daar door een gidsje zijn. Maar natuurlijk kan de lezer in principe elke willekeurige dag beginnen en dan het jaar rond lezen. Wellicht moet even het inleidende stukje over de betreffende persoon gelezen worden. Een derde mogelijkheid is om naar wens de personen uit te kiezen en een maand lang met die heilige of grote christen op te trekken. Het is wel goed om vroeg of laat ook de anderen aan het woord te laten. Want we weten nooit op voorhand wat een heilige ons wil zeggen en misschien ontdekken we een nieuwe vriend of vriendin in de hemel. De extra maand is een toegift, zoals de barmhartige liefde Gods ook altijd net iets meer geeft dan we verwachten. Deze heilige kan gekozen worden inderdaad als toegift, of eventueel in plaats van een van de andere heiligen. Ze zullen daar boven niet een lange neus naar elkaar trekken.

De citaten zijn niet lang. Dit boek is geen traktaat over de barmhartigheid¹³. Het zijn korte zinnen of een korte alinea. Misschien vraagt het enige beheersing om niet meteen het volgende citaat erbij te lezen totdat we iets tegenkomen dat ons direct

13 Zie de studies van Robert Stackpole, *Divine Mercy. A Guide from Genesis to Benedict XVI*, Marian Press 2009; Christoph Schönborn OP., *Wir haben Barmherzigkeit gefunden*, Herder 2009; Walter Kasper, *Barmherzigkeit*, Herder 2012.

aanspreekt. Nee, laten we alleen dit citaat van déze dag lezen en herlezen. We kunnen dit doen in de morgen of op de vooravond of bij onze vaste tijd van geestelijke lezing en overweging. En dan nemen we deze woorden mee door de dag heen. Om ze te kauwen en te herkauwen en wellicht komt er dan, om met Bernardus te spreken, een zoete smaak uit, die we voorheen niet vermoed hadden. Of zoals Franciscus van Sales het in de taal van zijn tijd zegt: een “kleine geestelijke ruiker plukken” om “daar gedurende de dag aan te blijven denken”.¹⁴ De teksten zijn bedoeld om God de gelegenheid te geven ons opnieuw, telkens weer opnieuw te raken door zijn barmhartige liefde. Hij is immers de levende God, die zijn wereld en zijn Kerk, die ons nooit in de steek zal laten.

Helen Opstal
Jeroen Smith pr.
Stichting Katholiek Alpha Centrum

1 oktober 2015
Gedachtenis van de heilige Thérèse van Lisieux
Aan de vooravond van het Jaar van Barmhartigheid
(8 december 2015 - 20 november 2016)

14 Franciscus van Sales, *Inleiding tot het devote leven*, deel 2, hoofdstuk 7.